

**Klimata politika izliekas par cilvēktiesībām
“Eiropas klimata pārmaiņu tiesā”**

**Ar klimata pārmaiņām saistītās iztiesāšanas Eiropas
Cilvēktiesību tiesā juridiskās, politiskās un ekonomiskās
problēmas**

Ziņojums *ECR* grupai,
Eiropas Parlaments, Brisele

Dr. Lucas Bergkamp, J.D., LL.M.

Katinka M. Brouwer, J.D., LL.M.

Brisele, 2021. gada 20. maijs

Kopsavilkums

Īss *Duarte* lietas apraksts

Duarte lietā seši nepilngadīgi portugāļu bērni sūdzas Eiropas Cilvēktiesību tiesā (*ECtHR*) par to, ka 33 valstīs, kuras viņu ieskatā ir pieņēmušas neatbilstošu klimata politiku, tiek pārkāptas viņu "tiesības uz dzīvību un ģimenes dzīvi".

Viņi formulē vairākas prasības, tai skaitā 1) samazināt siltumnīcas efekta gāzu emisijas, 2) ieviest stingrus fosilā kurināmā eksporta ierobežojumus, 3) ieviest stingrus pasākumus, lai kompensētu emisijas, kas saistītas ar preču importu, un 4) veikt pasākumus, lai piespiestu starptautiskus uzņēmumus ierobežot emisijas visā to ražošanas ķēdē.

Visās šajās jomās emisiju apjoms jāsamazina līdz nullei atbilstoši "ārkārtas situācijai klimata jomā". Balstoties uz labvēlīgu *ECtHR* spriedumu, viņi varēs turpināt tiesāties valsts līmenī pret valstīm, kuras iegulda nepietiekami pūļu, lai sasniegtu šos mērķus. Valstīm, pret kurām iesniegta šī sūdzība, nebūs citas izvēles, kā vien izpildīt tiesas nolēmumu, jo pārsūdzība nav iespējama.

Milzīgas sekas ekonomikai un demokrātijai

Uz spēles ir likta visas ekonomiskās sistēmas spēja pelnīt, jo uzņēmumiem un valstīm būs milzīgas izmaksas, lai izpildītu šīs prasības. Šāds nolēmums daudzu valstu ekonomiku būtiski ierobežos, izraisot visas attiecīgās sekas.

Papildus ekonomiskajai ietekmei, kuru grūti novērtēt par augstu, būs arī milzīga ietekme uz demokrātiju un tiesiskumu. Lemjot par labu prasītājiem, klimata politika tiks neatgriezeniski izslēgta no parastā politisko lēmumu pieņemšanas procesa, kura laikā ievēlēti pārstāvji un vadītāji var izvērtēt dažādas intereses, novērtēt politiku un pēc vajadzības pieņemt atbilstošus labojumus un pielāgojumus.

Vienos vārtos, neobjektīvi un kā īsti aktīvist

Šķiet, ka šie portugāļu bērni, kas patiesībā ir klimata organizāciju bandinieki, uzvarēs šajā lietā. Pamatojoties uz vairākām darbībām un nolēmumiem, var secināt, ka *ECtHR* tiesneši ir īpaši neobjektīvi un tos pat var saukt par vienos vārtos spēlētājiem.

- **Pirmkārt**, šo sūdzību vajadzēja nekavējoties noraidīt, jo tā ir celta, pilnībā apejot valstu tiesvedības sistēmas. Lai gan tā parasti ir standarta prasība lietas izskatīšanai *ECtHR*, šai lietai tiek piemērots priekšrocības princips, jo tā tiek uzskatīta par "neatliekamu".
- **Otrkārt**, *ECtHR* pēc savas iniciatīvas ir paplašinājusi sūdzību, kuru iesniedza bērni, lai iekļautu arī "spīdzināšanu".

Šķiet, ka tiesa uzskata, ka "neatbilstoša klimata politika" var tikt pielīdzināta spīdzināšanai vai necilvēcīgas izturēšanās gadījumiem.

- **Treškārt**, lietā iesaistītie tiesneši jau pieņēmuši publiskus nolēmumus par "ārkārtas situācijas klimata jomā nenoliedzamo pastāvēšanu", kuras gadījumā nepieciešama steidzama rīcība, un tiesas priekšsēdētājs savā runā arī atsaucās uz *ECtHR* kā "Eiropas klimata pārmaiņu tiesu". Viņš arī teica uzmundrinošus vārdus par "klimata tiesiskuma" iespēju gūt panākumus, ko var uzskatīt par uzaicinājumu klimata aktīvistiem iesaistīt tiesu savos centienos uzspiest viņu klimata sapņu politiku Eiropai un pārējai pasaulei.
- **Ceturtkārt**, *ECtHR*, nenorādot iemeslu, ir noraidījusi plaši argumentēto EP deputātu lūgumu iesaistīties procesā. Tāds pats liktenis ir piemeklējis arī konstitucionālo tiesību ekspertu grupu un organizāciju, kurai ir nozīmīga loma klimata politikā, kā arī viņu zinātnisko pamatojumu. Taču tika pieļauts, ka iesaistās organizācijas, kuras nepārprotami simpatizē šīs lietas prasītājiem.

Tādējādi šī lieta atbilst jau kādu laiku pastāvošai tendencei, proti, ka *ECtHR* tiesneši izmanto politisko aktīvismu, kas tieši apdraud varas dalījumu. Eiropas Cilvēktiesību tiesā nav garantēta taisnīga lietas izskatīšana.

Cilvēktiesības kā atruna

Duarte lieta parāda, ka klimata aktīvistu ir atraduši atbalstītājus — tiesnešus, ar kuriem tiem ir līdzīga ideoloģija. Maskējoties ar cilvēktiesībām, klimata politika kļūst par neatgriezenisku tiesu diktātu, kuru nevar uzraudzīt demokrātiskā veidā. Tiesu iestādes, kas uzspiež politiku demokrātiski ievēlētām valdībām, nepiemēro tiesību aktus, bet gan rada tos pašas. Iesaistītie tiesneši pat necenšas slēp savu neobjektivitāti.

Secinājums

Ir jāatjauno tiesiskums un varas dalījums. Nav pieļaujams, ka tiesneši ļaunprātīgi izmanto cilvēktiesību nolīgumu, lai Eiropas valstīm piespiestu kārtā uzspiestu klimata politiku. Lēmumu pieņemšana, kura jāveic politiķiem, tiek "paņemta gūstā", tā apdraudot visu demokrātiskās pārvaldības modeli un graužot pilsoņu ticību pārvaldībai. *ECtHR* ir kļuvusi par vienos vārtos spēlējošu iestādi, kas aktīvi iesaistās politikā, lai gan nav saņēmusi pilnvarojumu to darīt. Ļaujiet *ECtHR* atgriezties pie saviem pamatiem — cilvēktiesību aizsardzības —, lai tā nekļūtu par iestādi, kas grauž demokrātiju, politiku un tiesiskumu.